

Відділ культури, національностей та релігій
Славутицької міської ради
Славутицька міська централізована
бібліотечна система

«Жертва замученої епохи»

До 125-річчя від дня народження

Григорія Косинки

Бібліографічний покажчик

Відділ культури, національностей та релігій
Славутицької міської ради
Славутицька міська централізована
бібліотечна система

«Жертва замученої епохи»

До 125-річчя від дня народження

Григорія Косинки

Бібліографічний покажчик

Славутич 2024

Даний бібліографічний покажчик підготовлений відділом бібліотечно-бібліографічного обслуговування Загальноміського бібліотечно-інформаційного центру м. Славутича.

Видання присвячене 125-річчю від дня народження Григорія Косинки – українського письменника-новеліста, публіциста, перекладача, який став одним із найяскравіших представників українського розстріляного відродження, а його творчість увійшла до скарбниці української літератури ХХ століття.

Посібник містить біографію письменника, видання та статті про життя і творчість, розробки уроків та сценарії, інтернет-ресурси.

Матеріал розміщений за розділами в алфавітному порядку.

Посібник розраховано на широке коло читачів.

Укладачі:

Панова Л. І., Соловійова Л. О.

Відповідальний
за випуск:

Портная Н. В.

*Не приймав ти підлості нітрохи,
Прогримів, немов весняний грім,
І стоїть замучена епоха
Над безсмертним іменем твоїм.*

Андрій Малишко

Григорій Михайлович Косинка (справжнє прізвище – Стрілець) народився 29 листопада 1899 року в селі Щербанівка, що на Київщині, в бідній селянській родині. Григорій зростав у непростих умовах, адже сім'я була багатодітною. Хлопець навчався в початковій школі та працював, щоб допомогти родині. Протягом 1920–1922 років навчався в Київському інституті народної освіти, на історико-філологічному факультеті (нинішній Київський університет), який так і не закінчив через матеріальну скруту. У цей час він почав цікавитися літературою.

В 1920 році стає членом літературно-мистецької групи «Гроно». Перші літературні спроби Косинки припадають на початок 1920-х років. У літературно-мистецькому збірнику «Гроно» (1920 р.) опубліковано три новели Косинки: «Мент», «За земельку», «Під брамою собору».

Він дебютував як письменник-новеліст, його твори зосереджувалися на зображенні життя українського села, проблем революції та соціальних змін. Його стиль відзначався лаконічністю, поетичністю та майстерністю психологічного аналізу. 1922 р. вийшла його перша збірка «На золотих богів».

У 1920-1930-ті рр. виходило багато збірок письменника: «В житах» (1926 р.), «Політика» (1927 р.), «Вибрані оповідання» (1929 р.), «Серце» (1933 р.) тощо. Писав він і публіцистичні твори. Творчість Косинки пов'язана з народними темами, відображенням боротьби за свободу, соціальної несправедливості та національної свідомості.

Протягом 1924-1926 років був членом літературного угруповання «Ланка», яке в 1926 році перейменувалось на «МАРС» (Майстерню революційного слова). 1923–1924 рр. був

директором Харківського і Київського радіокомітетів, належав до літературного об'єднання АСПИС.

У період сталінських репресій Григорія Косинку звинуватили в «контрреволюційній діяльності». У 1934 році його заарештували разом із іншими українськими митцями. Косинку розстріляли 15 грудня 1934 року, а його ім'я довгий час залишалося під забороною. Реабілітований він був лише в 1957 році.

Григорій Косинка залишив по собі багату літературну спадщину, яка є важливою частиною української культури. Його творчість нагадує про трагічну долю багатьох талановитих українських митців, які стали жертвами тоталітарного режиму.

Вшанування пам'яті

Наприкінці грудня 1934 року на квартирі М. Рильського зібралися письменники, аби вшанувати пам'ять убитого. Після цього, аж до часів «хрущовської відлиги», про Косинку не згадували. 1956 року Андрій Малишко присвятив йому вірша:

Григорію Косинці

*Ми тебе шукаєм по росинці
В Щербанівці, серед тополін,
І виходить мати у косинці
Виглядає, чи не прийде син.
Не приймав ти підлості нітрохи,
Прогримів, немов весняний грім,
І стоїть замучена епоха
Над безсмертним іменем твоїм.*

Бюст Григорія Косинки встановлено у Києві на будинку по вул. Володимирській.

У 1979 році в селі Щербанівка було встановлено пам'ятник Г. Косинці (скульптор Г. Кальченко, архітектор А. Ігнащенко).

Пам'ятник Григорію Косинці встановлено також у селі Красному (автором є Михайло Горловий).

Довгий час більш-менш точне місце поховання письменника було невідоме. Тамара Мороз-Стрілець вказувала на Лук'янівське кладовище, на межі ділянки № 7[11]. У 1994 році там встановили хрест.

У 2001 році Київською обласною державною адміністрацією було засновано Київську обласну літературну премію імені Григорія Косинки для відзначення найкращих здобутків поетів, прозаїків, драматургів і літературних критиків, які постійно проживають в Київській області.

В Умані та Києві є вулиці Григорія Косинки.

Твори митця введені у програму з української літератури середньої школи.

Творча спадщина Григорія Косинки

Косинка Г. Автобіографія / Григорій Косинка // Наука і культура: Щорічник. Вип. 23. – К.: Т-во «Знання», 1989. – С. 435-445.

Косинка Г. Анкета (уривок із оповідання) / Григорій Косинка // Ю. А. Лавриненко. Розстріляне відродження: Антологія 1917-1933: Поезія – проза – драма – есей / підгот. тексту, фахове редагування і передм. проф. М. К. Наєнка. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2001. – С. 402-404.

Косинка Г. В житах: Новела / Григорій Косинка // М. Жулинський. Слово і доля: Навчальний посібник. – К.: Видавництво А.С.К., 2006. – С. 411-415.

Косинка Г. В житах: Новела / Григорій Косинка // М. Жулинський. Українська література: творці і твори: учням, абітурієнтам, студентам, учителям. – К.: Либідь, 2011. – С. 547-550.

Косинка Г. В житах. Мати: Новели / Григорій Косинка // Українська література. 11 клас: Хрестоматія / упорядники О. І. Борзенко, М. П. Сподарець. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Харків: Веста: Ранок, 2008. – С. 99-118.

Косинка Г. В житах; Фавст: Оповідання / Григорій Косинка // Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття / упоряд. В. Яременко, Є. Федоренко. – В 3-х кн. – Кн. 2. – К.: Рось, 1994. – С. 291-306.

Косинка Г. В житах; Фавст: Оповідання / Григорій Косинка // Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття / упоряд. В. Яременко. – В 4-х кн. – Кн. 2. – К.: Аконті, 2001. – С. 504-518.

Косынка Г. М. Вечерние тени: Рассказы; пер. с укр. / Григорий Косынка. – М.: Советский писатель, 1991. – 256с.

Косинка Г. М. Гармонія: Оповідання. Публіцистика. Спогади про Григорія Косинку / упоряд., авт. приміт. Т. М. Мороз-Стрілець; авт. передмови Г. М. Штонь / Григорій Косинка. – К.: Дніпро, 1988. – 605 с.

Косинка Г. Місячний сміх. Серце. Анархісти. Анкета: Оповідання / Г. Косинка // Вітчизна. – 1988. – № 9. – С. 71-97.

Косинка Г. На буряки (Згадка з дитячих літ): Новела / Григорій Косинка // Веселка: Антологія української літератури для дітей в 3-х томах. Т. 3: Твори рад. періоду. Проза / упоряд., біогр. нариси Б. Й. Чайковського; передм. М. Г. Жулинського. – К.: Веселка, 1985. – С. 16-18.

Косинка Г. На «Золотих богів»: Новела; Товариш Гавриш / Григорій Косинка // Обрії: Збірник худож. творів для позакласного читання у 8-му кл. / упоряд. Р. І. Вітренко. – К.: Рад. школа, 1991. – С. 120-129.

Косинка Г. Оповідання / Григорій Косинка // Зоряний дощ: Проза для дітей та юнацтва / упоряд. і переклад румунською М. Лютика. – Кн. 2. – К.: Етнос, 2006. – С. 46-60.

Косинка Г. Твори / Григорій Косинка // Живиця: Хрестоматія укр. літ. ХХ ст. У 2-х кн. – Кн. 1 / за ред. М. М. Конончука; упоряд. М. М. Конончук, Н. І. Бондар, Т. І. Конончук; вступ. ст. П. П. Кононенко. – К.: Твім Інтер, 1998. – С. 328-348.

Косинка Г. Твори / Григорій Косинка // Українська мала проза ХХ століття: Антологія / упоряд. В. Агеєва. – К.: Факт, 2007. – С. 799-833.

Косинка Г. Троєкутний бій. Заквітчаний сон: Оповідання / Григорій Косинка // Із забуття – в безсмертя (Сторінки призабутої спадщини). – К.: Дніпро, 1990. – С. 357-363.

Косинка Г. Троєкутний бій. Заквітчаний сон / Григорій Косинка // Українська література: Хрестоматія для 11 кл. серед.

навч. закладів / упоряд. Т. О. Харахоріна, Т. В. Ткачук, В. С. Адаменко. – Донецьк: ВКФ «БАО», 1999. – С. 35-42.

Косинка Г. Фавст: Оповідання / Григорій Косинка // Дніпро. – 1990. – № 1. – С. 49-57.

Про життя і творчість

Бернадська Н. Григорій Косинка: Основні віхи життя і творчості. «На «золотих богів». Тема землі у новелах Г. Косинки «За земельку», «Змовини». «Гармонія» / Н. Бернадська // Українська література ХХ століття: Довідник. – К.: Знання-Прес, 2007. – С. 57-64.

Бернадська Н. Сюжетно-композиційні особливості оповідання Григорія Косинки «Політика» / Н. Бернадська, С. Задорожна // Українська література. – К.: Феміна, 1995. – С. 89-93. – (Старшокласникам і абітурієнтам).

Бондар Н. І. Косинка Григорій / Н. І. Бондар // Живиця: Хрестоматія укр. літ. ХХ ст. У 2-х кн. – Кн. 1 / за ред. М. М. Конончука; упоряд. М. М. Конончук, Н. І. Бондар, Т. І. Конончук; вступ. ст. П. П. Кононенко. – К.: Твім Інтер, 1998. – С. 323-327.

Грибіниченко Т. О. Незабутні сторінки творчості Григорія Косинки. Г. Косинка – представник Розстріляного Відродження / Т. О. Грибіниченко, Г. О. Козачук // Вчимося писати твір з української літератури: 8-11 класи. – К.: Либідь, 2000. – С. 172-179.

Губарев В. К. Косинка Григорій Михайлович / В. К. Губарев // Історія України: Універсальний ілюстрований довідник. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2008. – С. 394.

Домотенко Ю. Немеркнуча зірка Григорія Косинки / Юрій Домотенко // «Буква»: Літературно-мистецький альманах Київщини. – № 1. – Біла Церква: Буква, 2008. – С. 66-74.

Дончик В. Г. Косинка Григорій Михайлович / В. Г. Дончик // Краткая литературная энциклопедия. Т. 9: А-Я. – М.: Сов. энциклопедия, 1978. – С. 385. – (Энциклопедии. Словари. Справочники).

Єфремов С. Григорій Косинка // С. Єфремов Історія українського письменства. – К.: Феміна, 1995. – С. 667-669.

Жулинський М. Григорій Косинка / М. Жулинський // Із забуття – в безсмертя (Сторінки призабутої спадщини). – К.: Дніпро, 1990. – С. 349-363.

Жулинський М. Григорій Косинка / М. Жулинський // Слово і доля: Навчальний посібник. – К.: Видавництво А.С.К., 2006. – С. 404-411.

Жулинський М. Григорій Косинка. Любов'ю огортав він кожне слово / М. Жулинський // Українська література: творці і твори: учням, абітурієнтам, студентам, учителям. – К.: Либідь, 2011. – С. 538-546.

Іваницька Л. В. Григорій Косинка (Григорій Михайлович Стрілець) / Л. В. Іваницька // Видатні постаті в історії України ХХ ст.: Короткі біографічні нариси: довід. вид. / В. І. Гусев (кер. кол. авт.), О. В. Даниленко, Л. В. Іваницька та ін. – К.: Вища шк., 2011. – С. 172-175.

Кавун Л. Психологізм як елемент поетики новел Григорія Косинки / Л. Кавун // Українська мова і література в школі. – 1993. – № 3. – С. 50-52.

Косинка Григорій / передм., упоряд. текстів та прим. Сергія Гальченка. – Харків: Фоліо, 2018. – 508 с.: іл. – (Митці на прицілі).

Косинка Григорій // Веселка: Антологія української літератури для дітей – В 3-х томах. Т. 3: Твори рад. періоду. Проза / упоряд., біогр. нариси Б. Й. Чайковського; передм. М. Г. Жулинського. – К.: Веселка, 1985. – С. 15-16.

Косинка Григорій // Довідник з історії України (А-Я): Посібник для серед. загальноосв. навч. закл. / за заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста. – К.: Генеза, 2001. – С. 355.

Косинка Григорій / Довідник з історії України. В 3-х т. Т. 2 / за ред. І. Підкови, Р. Шуста. – К.: Генеза, 1995. – С. 94-95.

Косинка Григорій // Зоряний дощ: Проза для дітей та юнацтва / упоряд. і переклад румунською М. Лютика. – Кн. 2. – К.: Етнос, 2006. – С. 44.

Косинка Григорій // Історія укр. літератури. XX ст. У 2 кн. – Кн. 1: 1910-1930-ті роки: навч. посібник / за ред. В. Г. Дончика. – К.: Либідь, 1993. – С. 551-561.

Косинка Григорій // Новий довідник: Українська мова та література. – К.: ТОВ «Казка», 2005. – С. 736-738.

Косинка Григорій // Самі про себе: Автобіографії українських митців 1920-х років / упорядник Раїса Мовчан. – К.: ТОВ «Видавництво «КЛЮ»», 2015. – С. 247-253.

Косинка Григорій // Українська література. 11 клас: Хрестоматія / упорядники О. І. Борзенко, М. П. Сподарець. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Харків: Веста: Ранок, 2008. – С. 98.

Косинка Григорій // Українські письменники: Довідник. – К.: Велес, 2013. – С. 119-123.

Косинка Григорій // Універсальний довідник старшокласника, абітурієнта, студента: довід. видання / кол. авт.: Є. В. Глушко, О. М. Курмаз, В. С. Легейда та ін. – К.: Видавнича компанія «Воля», 2004. – С. 276.

Лавриненко Ю. А. Григорій Косинка / Ю. А. Лавриненко // Розстріляне відродження: Антологія 1917-1933: Поезія – проза – драма – есей / підгот. тексту, фахове редагування і передм. проф. М. К. Наєнка. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2001. – С. 397-401.

Мовчан Р. Григорій Косинка: зблизька і на відстані / Р. Мовчан // Дивослово. – 2005. – № 10. – С. 18-24.

Наєнко М. Косинка Григорій / М. Наєнко // З порога смерті: Письменники України – жертви сталінських репресій / авт. кол.: Л. Бойко та ін. – Вип. 1 / упоряд. О. Мусієнко. – К.: Рад. письменник, 1991. – С. 263-266.

Наєнко М. Григорій Косинка / М. Наєнко // Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття / упоряд. В. Яременко, Є. Федоренко. – В 3-х кн. – Кн. 2. – К.: Рось, 1994. – С. 284-291.

Наєнко М. Григорій Косинка / М. Наєнко // Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття / упоряд. В. Яременко. – В 4-х кн. – Кн. 2. – К.: Аконт, 2001. – С. 499-504.

Наєнко М. К. «Трепетний, як життя...»: Григорій Косинка / М. К. Наєнко // Одержимість: Критичні розвідки, портрети, відгуки – К.: Освіта, 1990. – С. 32-51.

Наєнко М. «Трепетний, як життя»: Штрихи до портрета Григорія Косинки / М. Наєнко // Дивослово. – 2001. – № 6. – С. 26-29.

Нескорене серце: До 115-річчя від дня народження Г. М. Косинки // Календар знаменних і пам'ятних дат. – 2014. – № 4. – С. 90-98.

Нечволод Л. І. Григорій Косинка / Л. І. Нечволод // Українська література: Літературознавчий словник. – Харків: ФОП Співак В. Л., 2001. – С. 325-330. – (Серія «Схеми і таблиці»).

Оліфіренко С. М. Косинка Григорій / С. М. Оліфіренко, В. В. Оліфіренко, Л. В. Оліфіренко // Універсальний літературний словник-довідник. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2008. – С. 185.

Осьмачка Т. Косинка: Спогад / Т. Осьмачка // Київ. – 1997. – № 11-12. – С. 122.

Плужник Г. Остання зустріч із Григорієм Косинкою / Г. Плужник // Дивослово. – 2008. – № 5. – С. 61-64; № 7. – С. 52-58.

Портяк В. Григорій Косинка // Українська мала проза ХХ століття: Антологія / упоряд. В. Агеєва. – К.: Факт, 2007. – С. 795-798.

Сайченко Л. К. Григорій Косинка / Л. К. Сайченко, Ф. С. Кислий // Нові імена в програмі з української літератури: Посібник для вчителя / упорядник В. Я. Неділько. – К.: Освіта, 1993. – С. 181-192.

Солод Ю. Григорій Косинка – найвидатніший новеліст 20-х років / Ю. Солод // Українська література: Конспект. – К.: Козаки, 1996. – С. 209-213.

Фащенко В. В. Косинка Григорій Михайлович / В. В. Фащенко // Українська Літературна Енциклопедія. В 5-ти т. Т. 3: К-Н. – К.: «Українська Літературна Енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1995. – С. 12-13.

Фащенко В. В. Новела Григорія Косинки / В. В. Фащенко // У глибинах людського буття: Літературознавчі студії. – Одеса: Маяк, 2005. – С. 354-375.

Чорна Ю. «Прогримів, немов весняний грім»: Григорій Косинка / Ю. Чорна // Пенсійний кур'єр. – 2014. – 5-11 грудня. – С. 13.

Штонь Г. М. Григорій Косинка / Г. М. Штонь // Гроно нездоланих співців: Літ. портрети укр. письменників ХХ ст., твори яких увійшли до оновлених шкіл. програм: Навч. посібник для вчителів та учнів ст. кл. серед. шкіл / упоряд. В. І. Кузьменко. – К.: Укр. письменник, 1997. – С. 160-171.

Якимів О. Особливості художніх текстів Григорія Косинки / О. Якимів // Дивослово. – 1999. – № 11. – С. 35-37.

Інтернет-ресурси

Косинка Григорій Михайлович [Електронний ресурс]. Вікіпедія: Вільна енциклопедія. – Електр. дані. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D1%81%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D0%B0_%D0%93%D1%80%D0%B8%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B9_%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87. – Назва з екрану. – Дата останньої правки 01.11.2024. – (Дата звернення 15.11.2024).

Косинка Григорій – життєвий та творчий шлях, біографічні статті [Електронний ресурс] // УкрЛіб: Бібліотека Української Літератури. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/bio/author.php?id=219>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 15.11.2024).

Життя і творчість Григорія Косинки [Електронний ресурс] // УкрЛіб: Бібліотека Української Літератури. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/referats/printit.php?tid=12018>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 15.11.2024).

Косинка Григорій – біографія (коротко) [Електронний ресурс] // Dovidka.biz.ua: Довідник цікавих фактів та корисних знань – Електр. дані. – Режим доступу: <https://dovidka.biz.ua/grigoriy-kosinka-biografiya-korotko/>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 15.11.2024).

Дудіна Т. Косинка Григорій – коротка біографія [Електронний ресурс] / Тетяна Дудіна // Освіта UA. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://osvita.ua/school/biography/91959/>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 15.11.2024).

«Григорій Косинка. Життєвий і творчий шлях письменника. Новелістична майстерність митця» – презентація [Електронний ресурс] // На урок. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-grigoriy-kosinka->

[zhitteviy-i-tvorchiy-shlyah-pismennika-novelistichna-maysternist-mitcya-121647.html](https://naurok.com.ua/grigoriy-kosinka---konspekt-uroku-z-ukra-nsko-literaturi-229084.html). – Назва з екрану. – (Дата звернення 15.11.2024).

Григорій Косинка – конспект уроку з української літератури [Електронний ресурс] // На урок. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/grigoriy-kosinka---konspekt-uroku-z-ukra-nsko-literaturi-229084.html/>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 15.11.2024).

Косинка Григорій – біографія [Електронний ресурс] // Енциклопедія Сучасної України. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-3797>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 15.11.2024).

Шевелева М. Косинка Григорій – символ українського Відродження [Електронний ресурс] // Український інтерес. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://uain.press/blogs/grigoriy-kosinka-simvol-ukrayinskogo-vidrodzhennya-1120342>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 29.11.2024).

Фаріон І. Григорій Косинка – один з найкращих українських новелістів з тавром «буржуазний націоналіст» [Електронний ресурс] / Ірина Фаріон // Youtube. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=zw5UWlGEDhs&t=16s>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 10.10.2024).

«Григорій Косинка – символ українського Відродження» [Електронний ресурс] / ЗОБД Юній читач // Youtube. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=5nTqMh2sIpY>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 10.10.2024).

Зміст

Біографія письменника.....	3
Вшанування пам'яті.....	4
Творча спадщина Григорія Косинки.....	6
Про життя і творчість.....	8
Інтернет-ресурси.....	13